

Sveriges officiella statistik 2022, del 2

Utvärdering av den officiella
statistikens kvalitet

An aerial photograph of a coastal town, likely in Sweden, featuring a dense cluster of colorful houses (red, yellow, white) with dark roofs. The town is situated on a peninsula or near a large body of water, with a harbor area visible. In the background, there are rocky hills and a small island in the water. The sky is clear and blue.

SCB

Sveriges officiella statistik 2022, del 2

Utvärderingen av den officiella
statistikens kvalitet

Sveriges officiella statistik 2022, del 2. Utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Myndighetsledningen/staben
701 89 Örebro
010 – 479 40 00

Förfrågningar Milica Petric-Notstrand
010 – 479 66 02
milica.petric@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Sveriges officiella statistik 2022, del 2. Utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet

Official Statistics 2022, Part 2. Evaluation of the Quality of Official Statistics

Producer Statistics Sweden, Executive Office
SE-701 89 Örebro, Sweden
+46 10 479 40 00

Enquiries Milica Petric-Notstrand
+46 10 479 66 02
milica.petric@scb.se

You may copy and otherwise reproduce the contents in this publication.
However, remember to state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Official Statistics 2022, Part 2. Evaluation of the Quality of Official Statistics

Omslag/Cover: Ateljén, SCB
Foto/Photo: Ivan Zhirnov, Unsplash

URN:NBN:SE:SCB-2023-X43BR2302_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

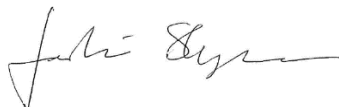
SCB har i uppgift att utveckla, framställa och sprida officiell statistik och annan statlig statistik samt att samordna systemet för den officiella statistiken. SCB ska även verka för samarbete mellan de statistikansvariga myndigheterna (SAM).

Enligt instruktionen för SCB ska SCB senast den 31 mars varje år lämna en rapport till regeringen om systemet för den officiella statistiken, med en analys av de utvärderingar av kvalitet som SAM ska göra enligt 13 a § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

Rapporten för 2022 är uppdelad i två delar. Del 1 beskriver systemet för den officiella statistiken och denna del, del 2, är en analys av utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet. Både del 1 och del 2 av rapporten tillgängliggörs samtidigt på SCB:s webbplats.

Jag vill rikta ett stort tack till alla medverkande statistikansvariga myndigheter för ett gott samarbete som resulterat i 2022 års rapport.

SCB i mars 2023

Joakim Stymne
Generaldirektör SCB och ordförande i Rådet för den officiella statistiken

Innehåll del 2

Förord	3
Sammanfattning	5
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Målpopulation, statistikområden och produkter	7
1.3 Förutsättningar och läsanvisningar	8
2. Analys	11
2.1 Generellt om den officiella statistikens kvalitet	11
2.2 Kvalitet i termer av kvalitetsbegreppets huvudkomponenter	12
2.2.1 Relevans	13
2.2.2 Tillförlitlighet.....	17
2.2.3 Aktualitet och punktlighet	20
2.2.4 Tillgänglighet och tydlighet	21
2.2.5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet	22
2.3 SCB:s slutsatser och förslag till förbättringsåtgärder	24
2.3.1 SCB:s observationer och slutsatser	24
2.3.2 SCB:s förslag till förbättringsåtgärder	26
Referenser	28
Tabellbilaga 1 Statistikområde	30
Tabellbilaga 2 Statistikprodukt	35
Official Statistics 2022, Part 2. Evaluation of the Quality of Official Statistics	44

[Sveriges officiella statistik 2022, del 1. Årsrapport](#)

Sammanfattning

Enligt 13 a § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken ska de statistikansvariga myndigheterna (SAM), var och en inom sitt statistikområde, utvärdera den officiella statistikens kvalitet. Utvärderingarna för 2022 är genomförd enligt SCB:s föreskrifter och allmänna råd (SCB-FS 2021:26) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet.¹ Det av SCB föreskriftsreglerade kvalitetsbegrepp för officiell statistik är av central betydelse för utvärderingen.²

Det överordnade syftet med utvärderingen är att stärka regeringens möjlighet att övergripande följa och bedöma kvaliteten i den officiella statistiken. Ett annat syfte är att SAM gör en systematisk genomgång av statistikens kvalitet vilken kan ligga till grund för förbättringsåtgärder.

Sammantaget visar resultaten för 2022 att kvaliteten i den officiella statistiken har förbättrats jämfört med föregående utvärdering. Dock är den positiva utvecklingen något svagare än vad som redovisades för 2021. SCB:s bedömning av utvecklingen jämfört med föregående utvärdering uppdelat per kvalitetskomponent visar följande:

- **Relevansen** (statistikens innehåll) har förbättrats något
- **Tillförlitligheten** har förbättrats något
- **Aktualiteten och punktligheten** har försämrats något
- **Tillgängligheten och tydligheten** har förbättrats något
- **Jämförbarheten och sammanvändbarheten** är oförändrade

I år finns indikationer i svaren på en ökad förståelse hos SAM (inklusive SCB) i att formulera kvalitetskrav för kvalitetskomponenterna, vilket är en viktig del i det av SCB förespråkade arbetssättet. Ett flertal SAM deltog i SCB:s fördjupade utbildning i ämnet innan självutvärderingen gjordes. Det finns dock fortsatt förbättringspotential, vilket den senaste expertgranskningen inom det europeiska statistiksystemet (ESS) också påpekade hösten 2021 i samband med en av sina rekommendationer. SCB ser behov av att rikta mer stöd till vissa SAM för att stärka kunskaperna i detta avseende.

¹ [Statistiska centralbyråns föreskrifter och allmänna råd \(SCB-FS 2021:26\) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet delvis ändrad med SCB:s föreskrifter \(SCB-FS 2022:23\)](#)

² [SCB:s föreskrifter \(SCB-FS 2016:17\) om kvalitet för den officiella statistiken](#)

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt 13 a § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken (statistikförordningen) ska de statistikansvariga myndigheterna (SAM), var och en inom sitt statistikområde, utvärdera den officiella statistikens kvalitet. Det åligger SCB enligt myndighetens instruktion att lämna en årlig rapport med en analys av SAM:s utvärderingar av kvaliteten.

Utvärderingen har gjorts årligen sedan 2017 enligt formulären som utgör bilagor till SCB:s föreskrifter.³ Enligt SCB:s allmänna råd bör SAM vid sin tillämpning av föreskrifterna ta stöd av SCB:s utvärderingshandbok.⁴

Vid utvärdering av kvaliteten i den officiella statistiken är det kvalitetsbegrepp som meddelas i SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken av central betydelse. Av dessa föreskrifter följer att statistikens kvalitet ska beskrivas med utgångspunkt i fem huvudkomponenter (*Relevans, Tillförlitlighet, Aktualitet och punktlighet, Tillgänglighet och tydlighet* samt *Jämförbarhet och sammanvändbarhet*).⁵

Det överordnade syftet med utvärderingen är att stärka regeringens möjlighet att på en övergripande nivå följa och bedöma kvaliteten i den officiella statistiken. Detta utifrån den årliga rapport som SCB lämnar till regeringen med en analys av utvärderingarna för samtliga SAM.

Ett annat viktigt syfte är att SAM, var och en inom sitt statistikområde, får möjlighet att göra en systematisk genomgång av statistikens kvalitet och några viktiga faktorer som har betydelse för denna kvalitet. Resultat av en sådan genomgång kan utgöra input till SAM:s egna förbättringsarbeten och ett stöd i diskussioner med användare och beställare. Det kan exempelvis gälla brister i resurser eller framåtsyftande åtgärder. Dessutom får SCB genom detta ett underlag i sitt arbete att ge råd och stöd till andra SAM i principiella frågor om den officiella statistikens kvalitet, vilket är en av SCB:s uppgifter enligt myndighetens instruktion.

³ SCB:s föreskrifter och allmänna råd ([SCB-FS 2021:26](#)) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet med ändringsföreskrifter ([SCB-FS 2022:23](#)).

⁴ [Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet – en handbok, version 3.1 \(scb.se\)](#)

⁵ Kvalitetsbegreppet för officiell statistik har koppling till de kvalitetskriterier som ska tillämpas enligt 3 a § lagen (2001:99) om den officiella statistiken samt till fem av de 16 principerna i [Riktlinjer för europeisk statistik \(European Statistics Code of Practice\)](#).

1.2 Målpopulation, statistikområden och produkter

Statistikområdenas målpopulation avgränsades utifrån de 115 statistikområden som fanns i statistikförordningens bilaga i oktober 2022. Statistikområdena, *Miljöbalkens tillämpning* och *Industrins lager* är vilande och därför exkluderades. Målpopulationen utökades 2022 med tre nya statistikområden: *Folkhälsans utveckling*, *Smittskydd* och *Film*. Totalt ingick 113 statistikområden i 2022-års målpopulation jämfört med 111 statistikområden 2021.⁶ Jämförbarheten mellan åren är god.

Statistikprodukternas målpopulation avgränsades i ett första steg till de produkter i SCB:s produktdatabas som i oktober 2022 var aktiva, utgör officiell statistik, tillhör ett statistikområde som finns i statistikförordningens bilaga och har publicering. Populationen avgränsades vidare i ett andra steg i själva utvärderingsformuläret till de produkter för vilka det har offentliggjorts statistik under 2022. Antalet statistikprodukter som tillhörde målpopulationen år 2022 var 318, att jämföra med 309 år 2021.⁷

Statistikprodukternas målpopulation varierar en del mellan åren i och med att statistikprodukter tas bort, eller slås samman, och att nya tillkommer. En annan anledning till variationen är att vissa produkter inte offentliggör statistik varje år. Sedan år 2018 har cirka 370 produkter utvärderats och cirka 80 procent av målpopulationen avseende statistikprodukter har varit i stort sett konstant. Det innebär att resultaten, med avseende på målpopulationen, har relativt god jämförbarhet över tid.⁸

Samtliga SAM har genomfört 2022-års utvärdering av sina statistikområden och statistikprodukter i enlighet med de två aktuella formulären.

⁶ Se tabellbilaga 1, tabell 0a, för mer information.

⁷ Se tabellbilaga 2, tabell 0b och tillhörande beskrivning för mer information.

⁸ Se tabellbilaga 2, tabell 0b, för mer information.

1.3 Förutsättningar och läsanvisningar

1.3.1 Kvalitetsbegreppet för officiell statistik

Kvalitetsbegreppet för officiell statistik är centralt för utvärderingen av kvaliteten som nämndes inledningsvis. En viktig förutsättning när SAM genomför utvärderingen är en grundläggande förståelse för kvalitetsbegreppet vars fem huvudkomponenter är följande:

1. Relevans (statistikens innehåll⁹)
2. Tillförlitlighet
3. Aktualitet och punktlighet
4. Tillgänglighet och tydlighet
5. Jämförbarhet och sammanvändbarhet

1.3.2 Ett cykliskt arbetssätt

En utgångspunkt för utvärderingen är det cykliska arbetssättet som beskrivs i utvärderingshandboken och som speglas i själva utvärderingsformulären.¹⁰ Det cykliska arbetssättet speglar även den process som följs för att framställa officiell statistik, oavsett vilken typ av undersökning det handlar om.

Av figur 1 framgår att statistikens ändamål, kvalitetskrav, undersökningsdesign och utfallet av statistikframställningen kan ses som fyra länkar i en kedja. Ändamålet ger upphov till krav på kvalitetskomponenterna. Undersökningens design ska, i princip, vara sådan att kvalitetskraven tillgodoses. Utfallet – den kvalitet som statistiken har – ska vara enligt designen, men det kan bli något annorlunda.

Figur 1. Ett cykliskt arbetssätt

Källa: Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet – en handbok, version 3.1

⁹ Statistikens innehåll är en underkomponent till huvudkomponenten Relevans och utgör den komponent som är av intresse för många av analyser på statistikproduktnivå. De andra underkomponenterna till Relevans är Statistikens ändamål och Statistikanvändarnas informationsbehov.

¹⁰ [Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet – en handbok, version 3.1 \(scb.se\)](#)

Utfallet utvärderas i den löpande verksamheten. Erfarenheter och slutsatser används i kommande omgångar. Eventuellt revideras ändamål, kvalitetskrav och undersökningens design vilket kan bero på utvärderingens slutsatser eller på ändrade informationsbehov.¹¹

Där det är relevant visas valda delar av Figur 1 i rapportens vänsterspalt så att läsaren lättare kan förstå texten i relation till det cykliska arbetssättet.

Statistikens ändamål

Kvalitetskrav

Undersökningsdesign

1.3.3 Att formulera kvalitetskrav

Arbetet med en statistisk undersökning börjar med att fastställa informationsbehov, dvs. de prioriterade behov som framgår av statistikens ändamål. Nästa steg är att designa undersökningen med hänsyn till formulerade kvalitetskrav. När ändamål och kvalitetskrav utformas och preciseras måste, utöver informationsbehoven, även kostnader, statistiksekretess och uppgiftslämnarbörd beaktas. Hänsyn tas även till såväl nationella som internationella behov och standarder. EU-regleringar innebär exempelvis krav på statistikens innehåll och dess kvalitet. Det kan även finnas krav på statistikens tillförlitlighet, exempelvis i form av precisionskrav.

Att sätta upp kvalitetskrav innebär att formulera miniminivåer för kvalitetskomponenterna. För att göra detta förutsätts en fungerande dialog mellan SAM och statistik användarna om deras informationsbehov och statistikens användningsområde. Det behövs även en god förståelse för kvalitetsbegreppet med dess huvudkomponenter.

Generellt formulerade kvalitetskrav för den officiella statistiken hade, enligt många, varit en fördel. Det är dock problematiskt att formulera sådana eftersom krav varierar mellan olika användarbehov och olika typer av statistik. En rimlig nivå av tillförlitlighet kan variera mellan ämnesområden och mellan olika detaljerade redovisningsgrupper. Att den officiella statistiken ska vara punktlig kan sägas, men en rimlig framställningstid varierar med statistikens innehåll, datainsamlingsmetod med mera. Användarbehoven ser olika ut för till exempel månadsstatistik med ett fåtal variabler jämfört med mer detaljerad årsstatistik.

En annan typ av generella kvalitetskrav skulle möjligen kunna formuleras för statistikframställningen med dess processer. Det skulle till exempel kunna gå att formulera ett tak för hur höga bortfallsandelar som kan accepteras med bibehållen kvalitet, men det är även här nästan intill omöjligt att sätta upp allmängiltiga krav. För bortfall är effekter på skattningar det viktiga. Dessa beror inte bara på bortfallsandelar utan även på hur representativa de svarande är och på vilken information som finns att tillgå för bortfallskompensation.

¹¹ Se tabellbilaga 1, figur 2, samt tabellbilaga 2, figur 3, för det cykliska arbetssättet med hänvisningar till olika delar i formulären.

Det åligger varje SAM att avväga och prioritera bland kvalitetskraven för huvudkomponenterna vilka kan vara olika viktiga i sitt sammanhang. Ett exempel är behovet att kunna förändra statistiken i takt med att samhället förändras, såsom i form av nya eller ändrade variabeldefinitioner. Samtidigt är många användare beroende av att statistiken kan ha långa tidsserier. I det här fallet ställs *Relevans / Statistikens innehåll*, mot *Jämförbarhet över tid*. Dialogen som varje SAM för med sina statistikanvändare är därför av avgörande betydelse för hur kvalitetskraven bör formuleras och utgör grunden för prioriteringar utifrån statistikens ändamål. Vilken prioritering olika kvalitetskomponenter får av SAM framgår inte explicit av utvärderingen vilket gör att SCB inte kan uttala sig om detta i sin analys.

I årsrapporten för 2021 föreslog SCB ett antal åtgärder för att öka förståelsen hos SAM avseende formulering av kvalitetskrav. Inför 2022-års utvärdering gjorde SCB ett förtydligande i statistikproduktformuläret, fråga B2 *Statistikens ändamål och kvalitetskrav*.¹² Under hösten 2022 genomförde SCB en fördjupad utbildning om formulering av kvalitetskrav med deltagare från 17 SAM inklusive SCB. Flertalet deltagare på utbildningen, från en del SAM, delade utbildningen internt till en bredare grupp på den egna myndigheten. En annan utbildning hölls enbart på SCB med temat att formulera kvalitetskrav vilka behövdes inför implementering av en mer effektiv granskningsprocess. Dessa formuleringar som används i granskningsprocessen skulle på ett tydligare sätt utgå ifrån statistikens ändamål och de formulerade kvalitetskraven.

I 2022 års svar finns indikationer på förbättringar vad gäller SAM:s förståelse, då åtta SAM svarade att det i större utsträckning finns kvalitetskrav formulerade avseende 2022 jämfört med 2021. Sex av dessa SAM deltog i utbildningen hösten 2022 (Domstolsverket, Kemikalieinspektionen, Riksgäldskontoret, SCB, Socialstyrelsen, Trafikanalys). Vidare indikerar svaren för 2022 på en ökad förståelse för kvalitetskomponenterna jämfört med tidigare, även om det kvarstår förbättringspotential.

1.3.4 Disposition och läsanvisning

I analysen som följer kommer vi först att säga något generellt om den officiella statistikens kvalitet utifrån vissa frågor och svar i utvärderingen. Sedan fördjupar vi analysen utifrån var och en av kvalitetsbegreppets fem huvudkomponenter. Slutligen kommer vi att dela några av SCB:s observationer och reflektioner samt dra slutsatser om vilka förbättringsåtgärder som SCB anser behöver vidtas för att bibehålla och vidareutveckla kvaliteten i den officiella statistiken.

För en mer detaljerad sammanställning av svaren hänvisar SCB till [Tabellbilaga 1 Statistikområde](#) respektive [Tabellbilaga 2 Statistikprodukt](#).

¹² Se [läsanvisningarna](#) till tabellbilaga 2 för mer detaljer om ändringen till fråga B2.

2. Analys

2.1 Generellt om den officiella statistikens kvalitet

En första och övergripande bild av årets utvärderingsresultat kan ges med hjälp av stegen i det cykliska arbetssättet.

Statistikens
ändamål

För 94 procent av samtliga statistikprodukter finns fullständiga eller vissa rutiner för att aktualisera och precisera statistikproduktens ändamål. Det är en något högre andel jämfört med 2021.¹⁵ För sex procent av samtliga statistikområden har det skett ändringar i statistikens ändamål sedan föregående utvärdering, vilket är ungefär samma andel som för 2021. Ändringarna i statistikens ändamål speglar förändrade informationsbehov och SAM:s prioriteringar.¹⁴

Kvalitetskrav

Kvalitetskrav formulerade utifrån statistikens ändamål fanns 2022 för 95 procent av samtliga produkter, vilket är ökning med 11 procentenheter jämfört med 2021.¹⁵ De ställda kvalitetskraven kunde tillgodoses med hjälp av undersökningens design, helt eller delvis.¹⁶

Undersök-
ningsdesign

I princip samtliga statistikprodukter – 99 procent – uppgav att undersökningens design följdes, helt eller delvis, vid statistikframställningen under utvärderingsåret.¹⁷ Dock var andelen som svarade *Ja, delvis* större jämfört med årsutvärderingen 2021.

Utfall-
kvalitet

För 94 procent av produkterna angavs att statistikens kvalitet sammantaget inte avvek från målsättningen i undersökningens design vilket var en minskning jämfört med 2021-års utvärdering och en ökning av avvikelser till det sämre.¹⁸

För 15 procent av produkterna har utfallet avseende kvalitet sammantaget blivit bättre, för 5 procent har det blivit sämre och för 77 procent är den oförändrad jämfört med föregående utvärdering.¹⁹ Detta är ett något svagare utveckling av resultat jämfört med 2021 års utveckling.

Sammanfattningsvis och på en övergripande nivå, bedömer SCB att det har skett en positiv utveckling av kvaliteten i den officiella statistiken, det är dock ett något svagare utveckling än 2021.

¹³ Tabellbilaga 2, tabell B1

¹⁴ Tabellbilaga 1, tabell A5

¹⁵ Tabellbilaga 2, tabell B2

¹⁶ Tabellbilaga 2, tabell B3a och B3b

¹⁷ Tabellbilaga 2, tabell B4

¹⁸ Tabellbilaga 2, tabell B6

¹⁹ Tabellbilaga 2, tabell B8

2.2 Kvalitet i termer av kvalitetsbegreppets huvudkomponenter

I detta avsnitt nyanseras bilden av kvaliteten i den officiella statistiken och kompletteras med hjälp av en nedbrytning på kvalitetskomponenterna. Detta syftar till att ge insyn i olika bakomliggande styrkor och svagheter samt insikt om förbättringar.

Kvalitetsbegreppet för officiell statistik anger, med sina huvudkomponenter, olika egenskaper för statistiken och ska vara utgångspunkten för att beskriva statistikens kvalitet vid utveckling, framställning och spridning av officiell statistik.²⁰ Vilken kvalitet statistiken anses hålla beror på hur den används, varför det är i första hand är användarna som gör bedömningen.

Tabell 1 visar resultatet för de tre utvärderingsfrågor där SAM ombeds att dela upp sina svar per huvudkomponent. Dessa frågor speglar tre av länkarna i det cykliska arbetssättet som visas i [Figur 1](#), nämligen *Kvalitetskrav*, *Undersökningsdesign* och *Utfall – kvalitet*.

Tabell 1. Kvalitetskrav, undersökningsdesign och utfall av statistikens kvalitet per huvudkomponent enligt kvalitetsbegreppet, 2022 samt förändringen av resultaten jämfört med 2021 (visas med pil uppåt eller pil nedåt). Andelar i procent av totalt antal svarande (201 produkter för B3, och 318 produkter för B5 och B7).

Huvudkomponent	B3. Tillgodosåg undersökningsdesignen kvalitetskraven? ¹	B5. Avvek statistikens kvalitet från målsättningen i designen?		B7. Skiljer sig statistikens kvalitet från föregående utvärdering?	
	Ja, helt eller delvis	Ja, till det bättre	Ja, till det sämre ²	Ja, till det bättre	Ja, till det sämre ²
Relevans (Statistikens innehåll)	99 (↑)	5	3	12 (↓)	3 (↑)
Tillförlitlighet	97 (↑)	3 (↓)	5 (↑)	8 (↓)	4 (↑)
Aktualitet och punktlighet	100 (↑)	3 (↑)	5 (↑)	4 (↓)	6 (↑)
Tillgänglighet och tydlighet	99 (↑)	6 (↑)	2 (↑)	12	1
Jämförbarhet och sam anvä n d b a r h e t	98 (↑)	2 (↑)	2 (↓)	3 (↓)	3 (↓)

Källa: Tabellbilaga 2, tabellerna B3a och B3b, B5 och B7.

Not 1: Fråga B3 besvarades 2022 endast av de produkter som svarade *Ja* på frågan B2 om kvalitetskrav fanns formulerade under utvärderingsåret vilket gör att 2022-årsresultat inte är helt jämförbart med 2021-årsresultat. Mer detaljer om detta finns i tabellbilaga 2 under Läsanvisningar, Fråga B2.

Not 2: Pil uppåt under svarsalternativet, *Ja, till det sämre*, avseende frågorna B5 och B7 innebär att en större andel produkter angav att statistikens kvalitet blev sämre än målsättningen i designen (B5) eller sämre i förhållande till föregående utvärdering (B7). SCB tolkar detta som en negativ utveckling jämfört med 2021.

²⁰ Enligt 3 § SCB:s föreskrifter (2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken

Beskrivning av resultatet per fråga

Vad gäller *B3 Tillgodosåg undersökningsdesignen kvalitetskraven*, uppgav en stor majoritet av de statistikprodukterna som i *B2* uppgav att kvalitetskrav fanns formulerade, att kraven har tillgodosetts av undersökningens design, helt eller delvis. I hur hög grad kraven har tillgodosetts varierade mellan kvalitetskomponenterna med *Aktualitet och punktlighet* som högst rankad (100 procent) och *Tillförlitlighet* som lägst (97 procent). Även om svaren inte är helt jämförbara med 2021, indikerar detta på en positiv utveckling av andelen statistikprodukter som anser att kvalitetskraven i stor utsträckning har tillgodosetts av undersökningens design.

För de två andra frågorna om statistikens kvalitet (*B5*) och (*B7*) ligger huvudkomponenterna, *Relevans (Statistikens innehåll)* samt *Tillgänglighet och tydlighet* högst. Den huvudkomponent som relativt sett låg lägre i att helt tillgodosätta kvalitetskraven med designen var *Jämförbarhet och sammanvändbarhet*.

En jämförelse av 2022 och 2021-års utveckling

Fråga *B5, Avvek statistikens kvalitet från målsättningen i designen*, uppvisar en något blandad utveckling med en större spridning av svaren. En positiv utveckling föreligger för tre av fem huvudkomponenter, med en större andel statistikprodukter vars avvikelser blev till det bättre 2022 jämfört med 2021. Huvudkomponenten *Tillförlitlighet* visar dock en minskande andel till det bättre 2022.

För tre av fem huvudkomponenterna rapporterades att avvikelser blev till det sämre vilket är en ökad andel 2022 jämfört med 2021. Detta innebär en negativ utveckling jämfört med 2021. Huvudkomponenten *Jämförbarhet och sammanvändbarhet* visar däremot en minskande andel till det sämre 2022.

Den fråga som uppvisar störst negativ utveckling jämfört med 2021 är *B7 Skiljer sig statistikens kvalitet från föregående utvärdering*. För fyra av fem huvudkomponenterna har andelen minskat för svarsalternativet, *Ja till det bättre*, och för tre av dessa har andelen som svarat, *Ja till det sämre*, ökat. *Tillgänglighet och tydlighet* är den huvudkomponent som inte uppvisar någon förändring från 2021.

I följande avsnitt redogörs per huvudkomponent för det som har framkommit i årets utvärdering. För huvudkomponenten, *Relevans*, baseras innehållet huvudsakligen på resultat från utvärderingen på statistikområde.

2.2.1 Relevans

Olika intressenter, som beslutsfattare, planerare, forskare, media och allmänhet, efterfrågar statistik som belyser olika samhällsaspekter och hur dessa förändras. Sveriges officiella statistik syftar till att möta sådana informationsbehov. I och med att samhället förändras, ändras också kraven på den officiella statistikens innehåll. Nya önskemål tillkommer och gamla blir överspelade. Likaså ändras förutsättningarna för insamling av data till statistiken och för spridning av statistiken. För att möta behoven behöver statistiken

Relevans handlar om hur väl statistiken belyser de frågor som är viktiga för användarna av statistiken.

Underkomponenter:

- Ändamål och informationsbehov
- Statistikens innehåll

därför ständigt utvecklas och anpassas, i samarbete mellan uppdragsgivare, användare och SAM.

Omvärldsförändringar

Under 2022 har det skett omvärldsförändringar som har påverkat viktiga informationsbehov hos användarna. Detta uppges för 25 procent av statistikområdena. Det är en minskning från såväl 2020 som 2021 års utvärderingar, då det för 36 respektive 45 procent av statistikområdena uppgavs att omvärldsförändringar skett som har påverkat viktiga informationsbehov hos användarna.²¹ Då dominerade Covid-19 svaren.

År 2022 handlar hälften av svaren om förändringar som direkt eller indirekt kan kopplas till kriget i Ukraina. Kriget har lett till ett ökat intresse för, och behov av, statistik kring

- flyktingströmmar
- handel och priser på gas och olja
- tillgång till och priser på olika jordbruksvaror
- varu- och trafikflöden
- resmönster.

Andra stora omvärldsförändringar som pekas ut i svaren gäller energikrisen och miljökrisen. Covid-19 effekten kvarstår sedan tidigare och tas inte upp separat i kommentarerna som en ny förändring mellan 2021 och 2022.

Utvecklingen av den officiella statistikens innehåll, på statistikproduktnivå
[Tabell 1](#) visar över lag en något svagare utveckling avseende kvalitetskomponenten, *Statistikens innehåll*, jämfört med föregående utvärdering.

Resultatet är jämförbart med 2021 vad gäller att med undersökningens design tillgodose de ställda kvalitetskraven avseende statistikens innehåll.²² Många SAM indikerar i sina kommentarer att de EU-reglerade krav som finns på statistikens innehåll för det mesta är tillgodosedda.

Skälen till att designen inte tillgodoser andra innehållsliga krav eller endast delvis gör det, verkar bero på exempelvis svårigheter att tillgodose den efterfrågade detaljeringsgraden i statistikredovisningen.

För frågan ifall statistikens kvalitet skiljde sig från föregående utvärdering försköts något, till en större andel till det sämre och mindre andel till det bättre. Sammantaget visar utvärderingen 2022 ändå en fortsatt positiv utveckling avseende statistikens innehåll avseende den officiella statistiken.

²¹ Se Tabellbilaga 2, tabell A1.

²² Se tabell 1 och tabellbilaga 2 tabell B3a.

I utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet ingår även att reflektera över innehållsmässiga brister på statistikområdesnivå. Bristerna sätts då i relation till viktiga informationsbehov och redogörs för nedan.

Brister i den officiella statistikens innehåll relativt viktiga informationsbehov, på statistikområdesnivå

Det finns påtagliga brister i statistikens innehåll relativt viktiga informationsbehov för 20 procent av statistikområdena 2022 jämfört med 25 procent för 2021, då brister till följd av redovisningen av Covid-19 pandemin uppgavs till en betydande del.²³ Nästan hälften av de påtalade bristerna handlade om att det finns behov av mer detaljer, antingen avseende variabler eller indelningar till exempel på geografiska områden. Detta framkom framför allt från Socialstyrelsen, Skogsstyrelsen, Trafikanalys, Energimyndigheten och SCB.

Liksom tidigare år anges att:

- legala förutsättningar kan saknas för att kunna samla in data, dessa förutsättningar undersöks i vissa fall
- det finns tidsfördröjningar avseende dataleveranser från andra myndigheter
- det föreligger en mätproblematik eller att data/datakällor saknas.

För ett flertal statistikområden handlar bristerna om att utveckla den officiella statistiken i grunden och inte enbart göra en utökning av variabler, till exempel med statistik om

- folkhälsan (Folkhälsomyndigheten)
- personer med funktionshinder (SCB)
- täckningen av den delen av paketdistribution som finns utanför postverksamhet (Trafikanalys).

Det framgår också av utvärderingen att SAM ofta måste begränsa statistikens innehåll till följd av hänsyn till uppgiftslämnarbördan. Andelen statistikområden för vilka detta uppges är åtta procent, vilket är på samma nivå som 2021. Det är framför allt Energimyndigheten, Trafikanalys och SCB som är berörda. Energimyndigheten lyfter fram dels den ökade efterfrågan på information inom EU, dels behovet av att samordna uppgiftsinsamling och variabeldefinitioner, för att på bästa sätt tillgodose beslutsfattarnas informationsbehov. Trafikanalys, exempelvis inom Varuflödesundersökningen, och SCB, avseende Vattenanvändning och Hushållens utgifter, tar båda upp svårigheten att tillgodose önskemål avseende ett utökat innehåll när uppgiftslämnarbördan samtidigt måste beaktas.

²³ Se tabellbilaga 1, tabell A3.

Att tillgodose viktiga informationsbehov med annan än officiell statistik

SCB:s riktlinjer om vad som är officiell statistik togs fram 2018 och innehåller två principer för SAM att ta ställning till:

- återkommande anslagsfinansierad statistik är officiell statistik
- återkommande europeisk statistik är officiell statistik.²⁴

Det förekommer att SAM tillgodoser viktiga informationsbehov genom att framställa statistik som inte är officiell statistik. Totalt uppgavs att detta förekommer för 42 procent av samtliga statistikområdena.²⁵ En kategorisering av vanligt förekommande skäl till detta finns i tabell 2.

Tabell 2. Skäl till att SAM inom sina statistikområden tillgodoser viktiga informationsbehov med annan statistik som inte är officiell statistik, 2022, andelar i procent av 48 statistikområden

Skäl till att inte vara officiell statistik	Andel statistikområden	Kommentar/exempel
Statistiken är under uppbyggnad	25	Flera produkter planeras bli officiell statistik redan under 2023 och 2024
Statistiken har kvalitetsbrister	17	Vanligen avseende tillförlitlighet
Vissa detaljnivåer är inte officiell statistik	15	Mindre geografiska områden, sekretess
Statistik görs på uppdrag	13	Skräddarsydd statistik, regeringsuppdrag med mera
Statistiken är temporär	10	Statistik om Covid-19, Ukrainakriget
Statistiken är inte återkommande	10	Ad hoc undersökningar
Övriga skäl	10	Styrs av annat regelverk eller annat ändamål, ej statistik, analyser av officiell statistik
Totalt	100	

Skälen som visas i tabell 2 överlappar varandra till viss del. *Statistik under uppbyggnad* kan uppvisa kvalitetsbrister då den fasen ofta speglar början på en process, från att ett informationsbehov blir känt hos SAM till att officiell statistik kan redovisas. Vid ökade detaljningsnivåer uppstår också kvalitetsbrister.

I årsrapporten för 2021 redovisades till exempel att Skolverkets statistik om *Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier efter gymnasieskolan* var

²⁴ [Riktlinjer-for-vad-som-ar-officiell-statistik.pdf \(scb.se\)](#)

²⁵ Se tabellbilaga 1 Tabell A4.

under uppbyggnad och att den skulle bli officiell statistik 2022, vilket den har blivit.

Två exempel kan nämnas för 2022 där statistik som är under uppbyggnad planeras bli officiell statistik kommande år.

- Folkhälsomyndigheten har avseende sitt statistikområde, *Folkhälsans utveckling*, som målsättning att fler resultatdelar från undersökningen, *Hälsa på lika villkor* (HLV), ska bli officiell statistik i samband med nästa undersökningsomgång 2024.
- SCB har tagit fram ny och mer aktuell statistik om *Befolkningens arbetsmarknadsstatus* (BAS). Den baseras på ett register över arbetsgi-vardeklarerationer på individnivå (AGI) som lämnats till Skatteverket. BAS har varit under uppbyggnad 2022 och kommer göras till officiell statistik 2023. Så småningom kommer den att ersätta den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

2.2.2 Tillförlitlighet

Officiell statistik ska, enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken, finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. I sammanhang som utredningar och beslutsfattande är kännedom om statistikens tillförlitlighet särskilt viktig, till exempel för att kunna avgöra om en observerad förändring över tid eller en observerad skillnad mellan grupper är statistiskt säkerställd.²⁶

Vilken tillförlitlighet som behövs avgörs av respektive SAM, utifrån kunskap om användarbehov och med beaktande av andra kvalitetskrav. Information om statistikens tillförlitlighet – eller osäkerhet – behövs tillsammans med statistiken för att användare ska kunna hantera statistikvärdena på ett riktigt sätt, till exempel om de kan användas för att dra väl underbyggda slutsatser.

[Tabell 1](#) visar över lag en svagare utveckling avseende huvudkomponenten *Tillförlitlighet*, jämfört med 2021. SCB vill lyfta fram följande:

- Vad gäller att med undersökningens design tillgodose de ställda kvalitetskraven avseende tillförlitlighet är resultatet jämförbart med 2021.²⁷ De skäl som anges till varför designen inte tillgodosåg tillförlighetskraven, eller gör det endast delvis, handlar bland annat om begränsningar med urvalsundersökningar, förekomst av bortfall, tillgång till data samt att kraven på *Jämförbarhet och sammanvändbarhet* har prioriterats högre än kraven för *Tillförlitlighet*.

²⁶ Med en statistiskt säkerställd skillnad avses en skillnad som är signifikant, dvs. säkerställd vid signifikans-test. Om skillnaden inte är signifikant, sägs skillnaden ligga inom felmarginalen.

²⁷ Se tabell 1 och tabellbilaga 2 tabell B3a

Tillförlitlighet handlar om hur väl ett statistikvärde skattar sin målstorhet, dvs. hur stor avvikelsern mellan statistikvärdet och målstorheten kan förväntas vara.

Delkomponenter:

- Urval
- Ramtäckning
- Mätning
- Bortfall
- Bearbetning
- Modellantaganden

- Det ingår även i utvärderingen att bedöma om målsättningen i design uppfylldes eller inte. Avseende 2022 var det tre procent av produkterna som uppgav att statistikens kvalitet avvek från målsättningen i designen till det bättre medan sex procent som rapporterade att statistikens kvalitet avvek påtagligt till det sämre. Detta var en försämring jämfört med 2021 då tre procent rapporterade detta.
- För åtta procent av samtliga produkter uppgavs att statistikens kvalitet skiljer sig från föregående utvärdering till det bättre, medan fyra procent uppgav en skillnad till det sämre. Detta resultat är något sämre än resultatet för 2021. Bland de kommentarer som lämnats kring förbättringar, kan man uttyda olika typer av omläggningar avseende undersökningars design, att en genomförd kvalitetsstudie hade bekräftat ökad tillförlitlighet eller att uppgiftsskyldighet hade införts. Kommentarer om försämringar handlade ofta om ett ökat bortfall eller upptäckten av fel i statistiken.

Tillförlitligheten påverkas av många faktorer som ska hanteras när en undersökning designas. Exempel på detta är hur lätta eller svåra uppgifter är att samla in från olika objekt, skattningsförfarandet eller om undersökningen ska vara en urvals- eller totalundersökning.

Ofta kan det vara enklare att dela upp *Tillförlitlighet* i delkomponenter och i stället uttala sig om de sex osäkerhetskällorna: *Urval*, *Ramtäckning*, *Mätning*, *Bortfall*, *Bearbetning* och *Modellantaganden*.

Det framgår av årets utvärdering, liksom tidigare år, att osäkerhetskällan, *Mätning*, är den som bedöms ha störst betydelse för statistikens osäkerhet. *Mätning* handlar både om direktinsamling och om uppgifter som hämtas från befintliga register, till exempel administrativa data. Mätningar kan ibland avse en annan tidpunkt eller tidsperiod än referenstiden. Mätfel avser skillnader mellan observerade värden och de efterfrågade sanna värdena.

Tabell 3 visar årets resultat för olika osäkerhetskällors betydelse för statistikens osäkerhet, jämfört med tidigare år.

Tabell 3. Osäkerhetskällors betydelse, 2018–2022. Andelar i procent.

Vilken osäkerhetskälla bedöms ha haft störst betydelse för statistikens osäkerhet under utvärderingsåret?	2018 ¹	2019 ¹	2020 ¹	2021	2022
Urval	9	8	7	9	7
Ramtäckning	12	13	13	13	12
Mätning	37	36	35	29	29
Bortfall	22	23	20	18	19
Bearbetning	11	11	12	17	19
Modellantaganden	9	10	13	13	14
Totalt	100	100	100	100	100

Källa: Tabellbilaga 2, tabell B9.

Not 1: Andelarna från 2018–2020 har räknats om för att rensa för den mindre andel som under dessa år svarade med svarsalternativ, Vet inte. Detta för att kunna bättre jämföra med resultaten från 2021–2022 då detta svarsalternativ inte var möjligt.

Not 2: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

Det är tydligt att osäkerhetskällan *Mätning* har haft störst betydelse genom åren men har minskat något sedan 2018 (37 procent). Osäkerhetskällan, *Bearbetning*, har däremot ökat, men det är oklart vad som ligger bakom ökningen. Möjligen kan en indikation om det finnas i tabell 4. Där ges en bedömning om inflytandet av var och en av de sex osäkerhetskällorna har ändrats påtagligt från föregående utvärdering och i så fall i vilken riktning.

Tabell 4. Jämförelse med föregående utvärdering, osäkerhetskällor, 2022, andel i procent av totalt 318 svar (204 avs. urval)

B10. Har inflytandet av följande osäkerhetskällor ändrats påtagligt från föregående utvärdering när det gäller:	Ja, ändrats till det bättre	Ja, ändrats till det sämre	Nej	Inte aktuellt, första utvärdering	Totalt
Urval	3	1	92	5	100
Ramtäckning	1	1	95	3	100
Mätning	1	2	94	3	100
Bortfall	3	7	86	3	100
Bearbetning	6	4	87	3	100
Modellantaganden	2	1	93	4	100

Källa: Tabellbilaga 2, tabell B10

Not: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

Eftersom 114 statistikprodukter, i ett särskilt svarsalternativ, angav att statistiken *inte* baseras på en urvalsundersökning, baseras uppgifterna avseende osäkerhetskällan, *Urval*, på svar från 204 produkter.

När inflytandet har ändrats påtagligt från föregående utvärdering handlar det för *Urval*, *Bearbetning* och *Modellantaganden* i högre grad om förbättringar jämfört med försämringar medan det för *Bortfall* är tvärtom. Flest förbättringar avser bearbetning (sex procent). *Bearbetning* och *Bortfall* är de osäkerhetskällor för vilka det i störst utsträckning har skett förbättring eller

försämring sedan den senaste utvärderingen. Om man tittar närmare på de kommentarer som har lämnats för osäkerhetskällan *Bearbetning*, kan man konstatera att förbättringarna handlar om effektivisering av insamling och granskning (system), medan det för försämring inte finns något tydligt mönster. Vad gäller osäkerhetskällan *Bortfall* visar kommentarerna att förbättringar handlar om införande av uppgiftslämnarplikt, medan försämring handlar om ökat bortfall, brist på insamlingsresurser samt fortsatt försiktighet att förelägga om vite, i enlighet med det förfarande som infördes under pandemin för att underlätta uppgiftslämnandet för företagen.

2.2.3 Aktualitet och punktlighet

Hög aktualitet är en ofta efterfrågad kvalitetsegenskap. Den kan påverka möjligheterna att använda registerdata. Krav på hög aktualitet påverkar även undersökningar med direktinsamling, till exempel hur länge insamlingen ska få pågå. Framställningstid handlar om tiden mellan referenstidens slut och tidpunkten då statistiken redovisas. Frekvens handlar om periodiciteten för statistikens referenstid, uppgiftsinsamling respektive redovisning.

Punktlig het handlar om hur väl den faktiska tidpunkten för tillgängliggörande stämmer överens med den officiellt utlovade tidpunkten (publiceringsplanen).

[Tabell 1](#) visar överlag en sämre bild avseende kvalitetskomponenten, *Aktualitet och punktlighet*, jämfört med 2021 års utveckling. SCB vill lyfta fram följande:

- För tre procent av samtliga produkter uppgavs att statistikens kvalitet avvek till det bättre från målsättningen i designen, medan för fem procent uppges att kvaliteten avvek till det sämre. Andelarna ökade i båda fallen med två procentenheter jämfört med 2021.

Som skäl för att designen inte tillgodosåg kraven på *Aktualitet och punktlighet*, eller endast tillgodosågs dem delvis, uppges bland annat att *aktualiteten* blir lidande när man inväntar uppgifter från administrativa register, samt att publiceringen har senarelagts på grund av resursbrist, vilket har en negativ påverkan på *punktlig het*.

- För fyra procent av samtliga produkter uppges att statistikens kvalitet skiljer sig från föregående utvärdering till det bättre, medan för sex procent uppges skillnaden vara till det sämre. Detta resultat visar en försämring från 2021. Av kommentarerna kan utläsas att förbättringarna ofta handlar om uppsnabbad publicering och ökad *aktualitet*, medan försämringarna handlar många gånger om uppskjuten

Aktualitet och punktlighet handlar om tidsavstånd och om vilken frekvens återkommande statistik behöver ha för att senast tillgängliga statistik ska bedömas vara aktuell.

Underkomponenter:

- Framställningstid
- Frekvens
- Punktlig het

publicering på grund av resursbrist, bland annat för datainsamling. Detta leder till en försämrad *punktlighet*.²⁸

Sammanfattningsvis och med tanke på informationen som ges i kommentarerna kan utvecklingen för kvalitetskomponenten *Aktualitet och punktlighet* gå åt olika håll beroende på vilken underkomponent som avses, dvs. framställningstiden eller punktlighet. Utvecklingen avseende framställningstiden har varit positiv medan punktligheten har haft en negativ utveckling jämfört med 2021.

2.2.4 Tillgänglighet och tydlighet

Tillgänglighet och tydlighet avser de distributionskanaler som används för att förmedla statistiken till användarna, hur den statistiska informationen presenteras och åskådliggörs samt vilken dokumentation som finns till stöd för att användarna ska förstå och tolka statistiken.

En viktig del av dokumentationen handlar om kvalitetsdeklarationen, som ska offentliggöras vid samma tidpunkt som den officiella statistiken offentliggörs och hållas tillgänglig i anslutning till denna.²⁹

Tillgänglighet gäller också i vilken utsträckning användarna har möjlighet att få tillgång till statistik som inte finns framtagen, men som befintliga data ger underlag för.

[Tabell 1](#) visar en mer positiv bild avseende utvecklingen av kvalitetskomponenten, *Tillgänglighet och tydlighet*. SCB vill lyfta fram följande:

- Resultatet är jämförbart med 2021 vad gäller att med undersökningens design tillgodose de ställda kvalitetskraven avseende *Tillgänglighet och tydlighet*.³⁰ Exempel på hur olika SAM har arbetat för att förbättra *Tillgänglighet och tydlighet* är Skogsstyrelsens arbete med att tillhandahålla så kallade faktablad och Brottsförebyggande rådets arbete med att tillgänglighetsanpassa sina statistikrapporter och Exceltabeller, bland annat enligt EU-krav. Jordbruksverket fortsätter att arbeta med att dokumentera sin statistik enligt SCB:s dokumentationsmall, Statistikens framställning (StaF), som ger mer ingående information om undersökningens design av bland annat datainsamling, bearbetningar och skattningsförfaranden. Dokumentation av statistiken med kvalitetsdeklarationen och StaF syftar tillsammans att ge en

²⁸ Detta utfall kan jämföras med SCB:s årliga uppföljning av den officiella statistiken, och specifikt om *Aktualitet* (i termer av framställningstider) och *punktlighet* för månads-, kvartals- respektive årsstatistiken. Försämringarna enligt såväl Utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet som den årliga uppföljningen handlar mestadels om punktlighetsaspekten och enligt uppföljningen avser detta till största del om årsstatistiken som har blivit försenad. Se [Sveriges officiella statistik 2022, del 1. Årsrapport](#).

²⁹ Enligt SCB:s föreskrifter ([SCB-FS 2002:16](#)) och allmänna råd för offentliggörande m.m. av officiell statistik, delvis ändrad genom ([SCB-FS 2020:19](#)).

³⁰ Se tabell 1 och tabellbilaga 2 tabell B3a.

Tillgänglighet och tydlighet handlar om möjligheterna att få tillgång till statistik, som är framtagen eller kan tas fram, och information om de egenskaper som statistiken har.

Underkomponenter:

- Tillgång till statistiken
- Möjlighet till ytterligare statistik
- Presentation
- Dokumentation

mycket god insyn i statistikens kvalitet och statistikens framställning.

- Bland skälen till att designen endast delvis tillgodosåg kraven på *Tillgänglighet och tydlighet* uppgav exempelvis Tillväxtverket att dokumentation om tolkning och användning av statistiken kan förbättras bland annat om röjandeskyddet.
- För sex procent av samtliga produkter uppges att statistikens kvalitet avvek från målsättningen i designen till det bättre, medan för två procent uppges att kvaliteten avvek till det sämre. Detta resultat visar, jämfört med 2021, en blandad utveckling, med en större ökning till det bättre och en marginell ökning till det sämre.
- Resultatet avseende frågan om statistikens kvalitet skiljer sig till det bättre eller till det sämre från föregående utvärdering är oförändrat jämfört med 2021. Bland kommentarer om förbättringar märks, förutom utökad publicering i statistikdatabasen och som öppna data, även tillgänglighetsanpassning för flertalet produkter.

Jämförbarhet handlar om möjligheterna att göra jämförelser mellan olika referentstider och grupper. **Samanvändbarhet** handlar om möjligheterna att kombinera och tillsammans analysera olika statistikvärden.

Underkomponenter:

- Jämförbarhet över tid
- Jämförbarhet mellan grupper
- Samanvändbarhet i övrigt
- Numerisk överensstämmelse

2.2.5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

Jämförbarhet handlar om möjligheterna att göra jämförelser mellan olika referentstider och olika grupper. *Samanvändbarhet* handlar om möjligheterna att kombinera och tillsammans analysera olika statistikvärden, till exempel, mellan olika statistikprodukter.

Krav på *Jämförbarhet* och *samanvändbarhet* är aspekter som till stor del beaktas i designen av en statistisk undersökning. I vilken utsträckning statistik kan jämföras, eller på annat sätt sammanvändas, avgörs till stor del av vilka definitioner och metoder som används. Definitionerna gäller de objekt, populationer, variabler och redovisningsgrupper för vilka statistiken ska skattas. Metoderna avser undersökningsmetoder, till exempel vid datainsamling och i skattningsförfaranden.

Vikten av att definitionerna överensstämmer är tydligast för jämförbarheten över tid. Om en variabeldefinition ändras blir det normalt ett tidsseriebrott som behöver hanteras, till exempel storleksmässigt kvantifieras eller på något sätt överbryggas, för att det även i fortsättningen ska gå att göra meningsfulla jämförelser över tid.

[Tabell 1](#) visar en blandad och svagare utveckling mellan 2022 och 2021 än mellan 2021 och 2020 avseende kvalitetskomponenten, *Jämförbarhet och sammanvändbarhet*. SCB vill lyfta fram följande:

- För 81 procent respektive 17 procent av samtliga produkter uppges att undersökningsdesignen, helt eller delvis, tillgodosåg de ställda kvalitetskraven. Bland skälen till att designen endast delvis tillgodosåg kraven exempelvis Brottsförebyggande rådet att ett flertal statistikprodukter har god jämförbarhet över tid med en tydlig

dokumentation om förändringar och tidsseriebrott. Samtidigt lyfter de att dessa inte kan jämföras med andra kriminalstatistikprodukter på grund av skillnader i populationer och/eller objekt. Ett annat exempel handlar om SCB:s statistik över vattenuttag och vattenanvändningen i Sverige. Jämförbarheten över tid har brister på regional nivå och sammanvändbarheten med annan vattenstatistik likaså på grund av att statistiken över vattenuttag och vattenanvändningen redovisas på en jämförelsevis grövre nivå.

- För två procent av produkterna uppges att statistikens kvalitet avvek från målsättningen i designen till det bättre och för två procent uppges att kvaliteten avvek till det sämre. Utvecklingen här är något mer positiv än för 2021.
- För tre procent av produkterna uppges att statistikens kvalitet skiljer sig från föregående utvärdering till det bättre och tre procent uppges att kvaliteten skiljer sig till det sämre. Det är en försämring avseende andelen förbättringar jämfört med utvecklingen 2021.

I utvärderingen blir SAM ombegärda att ange vilken faktor som haft störst betydelse för *Jämförbarhet och sammanvändbarhet*. Tabell 5 belyser betydelsen av dessa faktorer mellan 2018 och 2022.

Tabell 5. Jämförbarhet och sammanvändbarhet, 2022. Andel i procent av totalt 318 svar.

B11. Vilken faktor bedöms ha haft störst betydelse för kvalitetskomponenten Jämförbarhet och sammanvändbarhet under utvärderingsåret?	2018	2019	2020	2021	2022
Definitioner	50	52	50	46	46
Metoder	31	25	24	21	25
Omvärldsförändringar	19	23	26	33	29
Totalt	100	100	100	100	100

Källa: Tabellbilaga 2, tabell B11

Tidsserien i tabell 5 visar på att definitioner fortsatt är den faktor som har störst betydelse för *Jämförbarhet och sammanvändbart* i statistiken. Av de frivilliga kommentarerna anges av många att de definitioner som SAM efterfrågar ofta skiljer sig från de definitioner som vanligen används hos uppgiftslämnaren.

2.3 SCB:s slutsatser och förslag till förbättringsåtgärder

2.3.1 SCB:s observationer och slutsatser

Utvecklingen av kvaliteten i den officiella statistiken

Sammanfattningsvis bedömer SCB att det har skett en positiv utveckling av kvaliteten i den officiella statistiken på en övergripande nivå, avseende 2022. Utvecklingen är dock något svagare än 2021.

Genom att redovisa kvalitetsförändringar uppdelat efter kvalitetsbegreppets huvudkomponenter ges en mer nyanserad bild, även om huvudkomponenterna kan vara olika viktiga för olika statistikanvändare avseende olika statistikprodukter. Varje SAM ansvarar för avvägning och beslut om prioriteringar mellan kvalitetskomponenter inom ramen för sitt statistikersvar, hur avvägningarna och prioriteringar görs går inte att utläsa av utvärderingen.

Huvudkomponenten *Relevans*, genom underkomponenten *Statistikens innehåll*, har förbättrats något. I jämförelse med föregående utvärdering har detta år en större andel produkter förbättrats jämfört med andelen som har försämrats. Dock noterar SCB en svagare utveckling än vad som gjordes avseende 2021. Det finns exempel på statistik som har varit under uppbyggnad och som tillgodoser viktiga informationsbehov som har blivit officiell statistik under 2022, och det finns flera produkter som planeras bli officiell statistik under 2023. Förekommande brister i den officiella statistiken avser att detaljerad redovisning inte görs eller kan göras, exempelvis på mindre geografiska områden, till följd av begränsningar i urvalsundersökningar och uppgiftslämnarbördor eller på grund av sekretesshänsyn med administrativa data.

Den hemställan som SCB skickade till regeringen i oktober 2021, och som nämndes i årsrapporten för 2021, är fortfarande aktuell och inte beslutat. Den är också kopplad till kvalitetskomponenten *Relevans*.³¹ Översynen gjordes utifrån påtalade brister av många SAM vid tidigare utvärderingar som en del av arbetet kopplat till Målbilden för den officiella statistiken.³² Många av nuvarande benämningar och indelningar i statistikområden är föråldrade och inte ändamålsenliga. De utgör även ett hinder att uppfylla det första kvalitetskriteriet, *Relevans*, enligt 3 a § statistiklagen.

I hemställan föreslås bland annat sex nya statistikområden och utvidgningar av tio statistikområden, dels för att möjliggöra ny officiell statistik, dels för att kunna vidareutveckla och möjliggöra ett utökat innehåll inom ramen för befintlig statistik. SAM anser att det är viktigt att förslagen kan genomföras snarast.

³¹ [Hemställan om ändring i förordningen \(2001:100\) om den officiella statistiken \(bilagan\).](#)

³² [Målbild \(scb.se\)](#)

Huvudkomponenten *Tillförlitlighet* har förbättrats något jämfört med föregående utvärdering, dock med en svagare utveckling än för 2021. Fler förbättringar än försämringar kan noteras för tre osäkerhetskällor, men för *bortfall* och *mätning* rapporteras fler försämringar än förbättringar.

Huvudkomponenten *Aktualitet och punktlighet* har försämrats något jämfört med föregående utvärdering men huvudsakligen avser detta *punktlighet*. En större andel produkter rapporterar försämringar än andelen som rapporterar förbättringar.

Huvudkomponenten *Tillgänglighet och tydlighet* har fortsatt att förbättras något jämfört med föregående utvärdering. SAM gör fortsatta satsningar på att förbättra och tydliggöra statistiken på sina webbplatser, genom databaser med flexibla uttag och andra presentationsformer, inklusive analyser.

Huvudkomponenten *Jämförbarhet och sam användbarhet* är i stort sett oförändrad jämfört med föregående utvärdering. Det är lika stor andel som rapporterar förbättringar som försämringar.

Kvalitetsstudier som ett led i det cykliska arbetssättet

För utvecklingen av den officiella statistikens kvalitet är det viktigt att kvalitetsstudier görs regelbundet, i syfte att identifiera möjligheter för att höja kvaliteten avseende de olika kvalitetskomponenterna, särskilt de som är svår- mätta. Resultaten kan ge förbättringsunderlag som kan tas ut i höjd kvalitet eller effektivitet.

Enligt årets utvärdering har nio SAM genomfört totalt 22 kvalitetsstudier inom 15 statistikområden.³³ Detta kan jämföras med att nio SAM genomförde 26 kvalitetsstudier inom 18 statistikområden under 2021.³⁴

Liksom för 2021, fokuserar flertalet av de färdigställda kvalitetsstudierna 2022 på huvudkomponenterna *Relevans* och/eller *Tillförlitlighet*. SCB noterar att många av dessa studier har gjorts som ett led i ett cykliskt arbetssätt, i syfte att validera och eventuellt ompröva gjorda ställningstaganden avseende såväl statistikens ändamål som hur den avsedda kvaliteten ska uppnås. Detta är bra och hör till god praxis. En del studier har också gjorts för att utforska möjligheter att använda nya datakällor för att förbättra statistikens innehåll och täckning avseende variabler eller redovisningsgrupper. Detta är också bra och även föredömligt.

Även om en del kvalitetsstudier har gjorts under 2022, har antalet studier och även antalet statistikområden inom vilka studier gjorts minskat sedan

³³ Siffrorna har modifierats jämfört med tabell A6 i Tabellbilaga 2. Detta då, av kommentarerna att döma, har det funnits en oklarhet i uppfattningen om vad en kvalitetsstudie är och ska omfatta.

³⁴ På samma sätt som för 2022, har siffrorna för 2021 modifierats för att rensa för förekommande otydlighet om kvalitetsstudier.

föregående utvärdering. Dessutom är det endast 5 av potentiellt 28 SAM som rapporterar om färdigställda kvalitetsstudier för samtliga av de tre senaste åren, dvs. Brottsförebyggande rådet, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk och SCB. SCB anser att antalet gjorda kvalitetsstudier ligger på en för låg nivå för att SAM ska ha den kunskap de behöver och därigenom kunna ta ett ansvar för att kvaliteten i den officiella statistiken är anpassad till statistikens ändamål. SAM behöver i högre grad genomföra kvalitetsstudier dels för att öka sin kunskap om statistikens kvalitet – något som behöver förmedlas till statistik användarna, dels för att få fram ett underlag till förbättringsarbetet. Förekomsten av kvalitetsstudier borde även öka på SCB mot bakgrund av sitt ansvar för totalt 45 statistikområden och att endast fem studier rapporterades som färdigställda under 2022 inom tre statistikområden.

Slutsatser

SCB ser, i resultatet av årets utvärdering, en ökad förståelse för kvalitetskomponenternas innebörd och betydelse samt en ökad insikt om vikten av att formulera kvalitetskrav för komponenterna. Kunskaperna och förståelsen hos SAM kan ha påverkats i positiv riktning till följd av den utbildning som SCB genomförde hösten 2022. SCB bedömer att den här utvecklingen ger bra förutsättningar för att göra förbättringar i den officiella statistikens kvalitet, då formulering av kvalitetskrav utgör en viktig länk i kedjan i det förespråkade cykliska arbetssättet.

Sammanfattningsvis ser SCB att det har skett en positiv utveckling av kvaliteten i den officiella statistiken på en övergripande nivå, dock med en något svagare utveckling jämfört med 2021. Det är också SCB:s bedömning att det finns utrymme för förbättringar och förstärkningar så att SAM med god kvalitet i den officiella statistiken ska kunna fortsätta att bidra till den avsedda samhällsnyttan och samhällsekonomiska effektiviteten. Det är utifrån detta som SAM tillsammans kan säkerställa förtroendet för den officiella statistiken.

2.3.2 SCB:s förslag till förbättringsåtgärder

SCB har fått positiv feedback från SAM i samband med den kvalitetsutbildning som erbjöds hösten 2022 om fortsatta behov av sådana insatser. SCB avser att fortsätta anordna fördjupade utbildningar, seminarier och workshops med SAM inför 2023 års utvärdering. Detta för att öka förmågan att formulera kvalitetskrav i förhållande till statistikens ändamål. Inom ramen för dessa aktiviteter kommer SCB att söka och lyfta fram goda exempel hos SAM.

Vidare ser SCB behov av ett mer riktat stöd till vissa SAM, samt förstärka kunskapen om kvalitetskraven inom olika delar av SCB, som enligt utvärderingen visade på svagheter gällande formuleringen av kvalitetskrav för statistiken. Ett mer riktat stöd främjar en ökad förståelse för hur kvalitetskomponenterna bör koppla till kvalitetskrav och generellt stärka möjligheten till att tillämpa ett cykliskt arbetssätt. Denna åtgärd kommer att göras via uppföljningsmöten under 2023. Insatsen sammanfaller med ett par rekommendationer som SCB fick i samband med den externa granskningen av hur väl

Sverige uppfyller Riktlinjer för europeisk statistik (European Statistics Code of Practice), som gjordes inom ramen för det europeiska statistiksystemet (ESS) hösten 2021. Den externa granskningen pekade bland annat på behovet av en stärkt samordningsfunktion på SCB, med ett mer utvecklat stöd kopplat till den självutvärdering som SAM gör, särskilt med avseende på formulering och efterlevnad av kvalitetskraven.³⁵

SCB har också för avsikt att, i enlighet med önskemål från SAM som framförts i anslutning till utvärderingen, utöka den så kallade Utvärderingshandboken³⁶ med flera exempel på rutiner för att fastställa statistikens ändamål och formulering av kvalitetskrav. SCB ser att denna åtgärd kan stimulera till bredare och djupare reflektioner hos SAM i dessa frågor.

Vidare kommer SCB att göra fler förtydliganden i Utvärderingshandboken till 2023 års utvärdering. Möjligen kommer SCB också att göra vissa ändringar i produktformuläret.

På grund av att antalet färdigställda kvalitetsstudier ligger på en låg nivå, anser SCB att åtgärder behöver vidtas för att öka planeringen och genomförandet av kvalitetsstudier inom systemet för den officiella statistiken. Lämpliga åtgärder under 2023 kan vara, för SCB, att informera om olika typer av kvalitetsstudier som kan göras, lyfta fram och sprida goda exempel på kvalitetsstudier, inventera den tillgängliga expertisen som finns inom systemet för att stödja sådana studier. Detta i syfte att öka förmågan att genomföra kvalitetsstudier och börja bilda ett nätverk för att kunna stödja processen.

För att ovanstående förslag på förbättringsåtgärder ska medföra en positiv utveckling av kvaliteten i den officiella statistiken behövs vissa förutsättningar uppfyllas. I SCB:s Budgetunderlag för 2023–2025³⁷, finns ett äskande avseende SCB:s ansvar för samordning av den officiella statistiken.

Alla de 29 SAM i systemet för den officiella statistiken behöver bidra till och ha möjlighet att göra detta för att en positiv utveckling av kvaliteten av den officiella statistiken ska vara möjlig.

³⁵ [Den slutliga versionen av rapporten från Peer Review teamet överlämnas till SCB under våren 2022.](#)

³⁶ [Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet, version 3.1 \(scb.se\)](#)

³⁷ Äskandet finns också med i SCB:s Budgetunderlag 2024–2026 under rubriken tidigare äskanden som inte tas upp i detta budgetunderlag

Referenser

- Eurostat och europeiska statistiksystemet (2017). Riktlinjer för europeisk statistik. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/9332243/KS-02-18-142-SV-N.pdf/c750cf6b-0569-4690-a1f1-a817bcca52eb?t=1540214932000>
- Regeringen (2001). Förordning (2001:100) om den officiella statistiken. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001100-om-den-officiella_sfs-2001-100
- Regeringen (2016). Förordning (2016:822) med instruktion för Statistiska centralbyrån. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2016822-med-instruktion-for_sfs-2016-822
- Regeringen (2016). Regeringens proposition 2016/17:1. <https://www.regeringen.se/contentassets/e926a751d9eb4c978c4d892c659ebc8e/budgetpropositionen-for-2017-hela-dokumentet-prop/>
- Regeringen (2021). Regeringens proposition 2021/22:1. <https://www.regeringen.se/contentassets/cdd922ce835e4da0a87edcb38aafef65/budgetpropositionen-for-2022hela-dokumentet-prop.2021221.pdf>
- SCB (2016). Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken. <https://scb.se/contentassets/86ba05f4f40e434cb0bf9a1bea986a1c/scb-fs-2016-17.pdf>
- SCB (2018). Riktlinjer för vad som är officiell statistik. <https://scb.se/contentassets/0cd92207266d40eb8829244d51d90b94/riktlinjer-for-vad-som-ar-officiell-statistik.pdf>
- SCB (2019). Målbild Sveriges officiella statistik. <https://www.scb.se/contentassets/15740059c3c74fde9310ff95126a9f21/malbild-sveriges-officiella-statistik.pdf>
- SCB (2020). Kvalitet för den officiella statistiken – en handbok, version 2:2. https://scb.se/contentassets/4e625b9324b54e7fa5c4db77cedb7ebc/ov9999_2020a01_br_x99br2001.pdf
- SCB (2021). Hemställan om ändring i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken (bilagan). https://scb.se/contentassets/dae65e8ad17148388d72710f4f384bee/hemstallan-oversyn-av-statistikomraden_2021-10-26.pdf

SCB (2021). Statistiska centralbyråns föreskrifter och allmänna råd (SCB-FS 2021:26) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet.
https://scb.se/contentassets/9b720d0e26d846c6829fe2327d0d1b64/87363-scb-fs-2021-26-foreskrift-2021_20-sid.pdf

SCB (2021). Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet – en handbok. Version 3.1 [Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet, version 3.1 \(scb.se\)](https://scb.se)

SCB (2022). Föreskrifter (SCB-FS 2022:23) om ändring i Statistiska centralbyråns föreskrifter och allmänna råd (SCB-FS 2021:26) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet. [Föreskrifter om ändring i Statistiska centralbyråns föreskrifter och allmänna råd \(SCB-FS 2021:26\) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet](#)

Sveriges riksdag (2001). Lag (2001:99) om den officiella statistiken.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-200199-om-den-officiella-statistiken_sfs-2001-99

Tabellbilaga 1

Statistikområde

Tabell 0a. Antal statistikområden i målpopulationen 2022 jämfört med 2021, per ämnesområde

Ämnesområde	Antal statistikområden 2021	Antal statistikområden 2022
Arbetsmarknad	8	8
Befolkning	4	4
Boende, byggande och bebyggelse	7	7
Demokrati	2	2
Energi	3	3
Finansmarknad	4	4
Folkhälsa	0	2
Handel med varor och tjänster	2	2
Hushållens ekonomi	2	2
Hälso- och sjukvård	3	3
Jord- och skogsbruk, fiske	12	12
Kultur och fritid	5	6
Levnadsförhållanden	2	2
Miljö	9	9
Nationalräkenskaper	1	1
Näringsverksamhet	10	9
Offentlig ekonomi	4	4
Priser och konsumtion	5	5
Rättsväsende	5	5
Socialförsäkring m.m.	3	3
Socialtjänst	5	5
Transporter och kommunikationer	8	8
Utbildning och forskning	7	7
Totalt	111	113

Målpopulationen avseende statistikområden avgränsades utifrån de 115 statistikområden som fanns i statistikförordningens bilaga i oktober 2022. Två av dessa statistikområden inkluderades inte i årets målpopulation pga. att de är vilande – *Miljöbalkens tillämpning* för vilket Naturvårdsverket ansvarar inom ämnesområdet *Miljö* samt *Industrins lager* för vilket SCB ansvarar inom ämnesområdet *Näringsverksamhet*. Tre statistikområden har tillkommit jämfört 2021-års population – *Folkhälsans utveckling* och *Smittskydd*, för vilka Folkhälsomyndigheten ansvarar inom ämnesområdet *Folkhälsan* samt statistikområde *Film* för vilket Myndigheten för Kulturanalys ansvarar inom ämnesområdet *Kultur och fritid*. Totalt ingick 113 statistikområden i 2022-års målpopulation jämfört med 111 statistikområden 2021.

Läsanvisningar till tabellerna om statistikområden

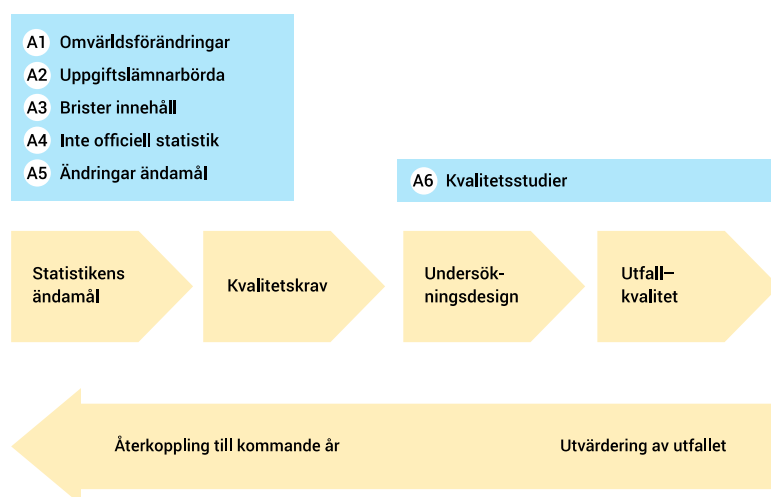
Om jämförbarheten mellan åren

Jämförbarheten av svaren med föregående år för statistikområden är god då inga ändringar har gjorts i självutvärderingsformuläret för statistikområde.

Trots vissa begränsningar i jämförbarheten med åren före 2021 presenterar SCB flera frågor med en tidserie på fem år dvs. 2018–2022 för att spegla eventuella förändringar över än längre tidsperiod där det går att göra. Resultaten från första utvärderingsåret 2017 tas inte med i dessa serier eftersom ändringar gjordes i formulären redan till 2018 enligt SCB:s ändringsföreskrift SCB-FS 2018:17 som gör jämförelser svårare.

Det cykliska arbetssättet på statistikområdesnivå

Statistikens ändamål, kvalitetskrav, undersökningsdesign och utfallet av statistikframställningen kan ses som fyra länkar i en kedja. Ändamålet ger, i princip, upphov till krav på kvalitetskomponenterna. Undersökningens design ska, i princip, vara sådan att kvalitetskraven tillgodoses. Utfallet – den kvalitet som statistiken har – ska i princip vara enligt designen, men det kan bli något annorlunda. Huvuddragen för formulär A avseende statistikområde visas i Figur 2 nedan med formulärens frågenummer inlagda tillsammans med ett eller ett par nyckelord. Olika delar av figuren visas igen i vänsterspalten i anslutning till respektive tabell för att lättare koppla frågan till det cykliska arbetssättet.

Figur 2. Cykliskt arbetssätt med hänvisningar till formulär A statistikområde

Källa: Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet, version 3.1.

- A1 Omvärldsförändringar
- A2 Uppgiftslämnarbörda
- A3 Brister innehåll
- A4 Inte officiell statistik
- A5 Ändringar ändamål

Tabellerna

Tabell A1. Omvärldsförändringar inom ramen för statistikområdet, 2018–2022, andel i procent av totalt 113 svar för 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Om omvärldsförändringar sedan föregående utvärdering påverkat viktiga informationsbehov hos användarna.					
Ja	18	14	36	45	25
Nej	82	86	64	52	73
Statistikområdet är nytt eller har ändrats så mycket att en jämförelse är svår att göra (nytt svarsalternativ 2021)				3	2
Totalt	100	100	100	100	100

Skäl angivna i kommentarer och i tidigare rapporter: Ukrainakriget, inflation, Covid-19, energi, klimat och digitalisering. Kommentarer har lämnats till ja-svaren (29 st.).

- A1 Omvärldsförändringar
- A2 Uppgiftslämnarbörda
- A3 Brister innehåll
- A4 Inte officiell statistik
- A5 Ändringar ändamål

Tabell A2. Hänsyn till uppgiftslämnarbörda, 2018–2022, andel i procent av totalt 113 svar för 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Om hänsyn till uppgiftslämnarbördan medförde att viktiga informationsbehov inte tillgodosetts under utvärderingsåret.					
Ja	11	9	7	8	8
Nej	89	91	93	92	92
Totalt	100	100	100	100	100

Kommentarer har uppgetts till ja-svaren (9 st.). Det är Energimyndigheten, Trafikanalys, och SCB som hänvisar till att uppgiftslämnarbördan har varit en restriktion för att tillgodose att viktiga informationsbehov under utvärderingsåret.

- A1 Omvärldsförändringar
- A2 Uppgiftslämnarbörda
- A3 Brister innehåll
- A4 Inte officiell statistik
- A5 Ändringar ändamål

Tabell A3. Brister i statistikens innehåll, 2018–2022, andel i procent av totalt 113 svar för 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Om det fanns påtagliga brister i statistikens innehåll i förhållande till viktiga informationsbehov under utvärderingsåret.					
Ja	30	32	36	25	20
Nej	70	68	64	75	80
Totalt	100	100	100	100	100

Andelen har minskat märkbart 2022 jämfört med tidigare år. Kommentarer har lämnats till ja-svaren (23 st.) om anledningar till bristerna. Det vanligaste skälet uppges vara att användarna efterfrågar mer detaljer och nedbrytningar av statistiken, till exempel på geografiska områden.

- A1 Omvärldsförändringar
- A2 Uppgiftslämnarböroda
- A3 Brister innehåll
- A4 **Inte officiell statistik**
- A5 Ändringar ändamål

Tabell A4. Statistik som inte är officiell, 2018–2022, andel i procent av totalt 113 svar för 2022

Om det framställdes statistik inom statistikområdet som inte är officiell som tillgodosåg viktiga informationsbehov under utvärderingsåret.	2018	2019	2020	2021	2022
Ja	42	39	38	43	42
Nej	58	61	62	57	58
Totalt	100	100	100	100	100

Kommentarer har lämnats till ja-svaren (48 st. statistikområden). Här ges flera skäl, exempelvis, att statistik är under uppbyggnad, görs på uppdrag, att det avser temporär statistik, att det förekommer kvalitetsbrister, att vissa detaljerade redovisningsgrupper inte ses som officiell statistik. Ett exempel på statistik under uppbyggnad inom statistikområdet *Näringslivets struktur* är SCB:s nya undersökning av kvartalsvisa resultaträkningsuppgifter som syftar till att ge bättre input till BNP-kvartal.

- A1 Omvärldsförändringar
- A2 Uppgiftslämnarböroda
- A3 Brister innehåll
- A4 Inte officiell statistik
- A5 **Ändringar ändamål**

Tabell A5. Ändringar av statistikens ändamål, 2018–2022, andel i procent av totalt 113 svar för 2022

Om ändringar skett sedan föregående utvärdering av statistikens ändamål.	2018	2019	2020	2021	2022
Ja	2	4	5	5	6
Nej	98	96	95	93	92
Statistikområdet är nytt eller har ändrats så mycket att en jämförelse är svår att göra.	-	-	-	2	3
Totalt	100	100	100	100	100

Möjligen märks en liten trend att flera ändringar gjorts avseende statistikens ändamål de senaste åren. Kommentarer som lämnats till ja-svaren (6 st.) indikerar att ändringar mestadels handlar om utökning av statistiken. Ett exempel på ett statistikområde som utökats är *Näringslivets struktur* för vilket SCB ansvarar. Statistik om industrins lager har integrerats med den övriga lagerstatistiken för varuhandel och tjänstenäringslagringar bildar statistikprodukten *Företagens lager*. Detta är förklaringen till varför statistikområdet *Industrins lager numera* är vilande.

- A6 **Kvalitetsstudier**

Tabell A6. Kvalitetsstudier, 2018–2022, antal statistikområden

Om någon kvalitetsstudie färdigställts inom statistikområdet sedan föregående utvärderingen	2018	2019	2020	2021	2022
Ja	20	15	15	19	20
Nej	92	97	96	92	93
Totalt	112	112	111	111	113

20 statistikområden har angett 2022 att de har färdigställt kvalitetsstudier sedan föregående utvärderingen. Möjlighet gavs i anslutning till frågan att beskriva upp till tre studier. Detta har gjorts avseende 21 kvalitetsstudier vilket kan jämföras med 30 kvalitetsstudier 2021 och 20 kvalitetsstudier 2020.

Tabellbilaga 2

Statistikprodukt

Tabell 0b. Antal statistikprodukter i målpopulationen 2022 jämfört med 2021, per ämnesområde

Ämnesområde	Totalt 2021	Offentliggjort statistik 2021	Totalt 2022	Offentliggjort statistik 2022
Arbetsmarknad	22	20	23	20
Befolkning	3	2	3	2
Boende, byggande och bebyggelse	10	10	10	9
Demokrati	9	3	9	3
Energi	27	21	26	21
Finansmarknad	8	8	8	8
Folkhälsan	.	.	1	1
Handel med varor och tjänster	5	5	5	5
Hushållens ekonomi	5	5	6	6
Hälso- och sjukvård	13	13	13	13
Jord- och skogsbruk, fiske	57	54	57	49
Kultur och fritid	5	4	5	4
Levnadsförhållanden	6	5	6	5
Miljö	35	20	37	30
Nationalräkenskaper	6	6	6	6
Näringsverksamhet	20	19	19	16
Offentlig ekonomi	10	10	11	10
Priser och konsumtion	6	6	6	6
Rättsväsende	13	12	14	13
Socialförsäkring m.m.	19	17	19	19
Socialtjänst	8	8	8	7
Transporter och kommunikationer	18	17	18	18
Utbildning och forskning	51	44	52	47
Totalt	356	309	362	318

Målpopulationen för utvärderingen avseende statistikprodukter avgränsas i ett första steg till de produkter i SCB:s produktdatabas som under utvärderingsåret var aktiva, utgör officiell statistik, tillhör ett statistikområde som finns i statistikförordningens bilaga och har publicering. Populationen

avgränsas vidare i ett andra steg i själva utvärderingsformuläret till de produkter för vilka det har offentliggjorts statistik under utvärderingsåret. Avseende 2022 fanns en statistikprodukt som missförstod filterfrågan om statistiken hade offentliggjorts under utvärderingsåret vilket gjorde att produkten, när detta upptäcktes, inte kunde genomföra utvärderingen i tid. Detta gjorde att målpopulationen för vilken SCB uttalar sig om minskades med en produkt från 319 till 318 produkter 2022, jämfört med 309 produkter 2021.

Läsanvisningar till tabellerna om statistikprodukt

Om jämförbarheten mellan åren

Jämförbarheten av svaren med föregående år har påverkats av ändringar i formulär 1B Statistikprodukt enligt SCB:s ändringsföreskrifter (SCB-FS 2022:23)³⁸ då följande ändringar gjordes:

- **Fråga B2 Statistikens ändamål och kvalitetskrav.** Ett nytt svarsalternativ, vet inte, har lagts till. För svarsalternativ, nej, har en obligatorisk kommentar lagts till. Om nej har angivits som svarsalternativ på fråga B2 behöver inte fråga B3 Kvalitetskrav och undersökningsdesign besvaras;
- **Fråga B7 Större skillnader för kvalitetskomponenter.** Möjlighet att lämna frivilliga kommentarer har lagts till;
- **Fråga B10 Jämförelse med föregående utvärdering.** Möjlighet att lämna frivilliga kommentarer har lagts till.
- **Förtydligande av instruktioner för enkäten.**

SCB presenterar flera frågor med en tidserie på fem år dvs. 2018–2022 för att spegla eventuella förändringar över en längre tidsperiod där det går att göra. Resultaten från första utvärderingsåret 2017 tas inte med i dessa serier eftersom ändringar gjordes i formulären redan 2018 som försvårar jämförelser.

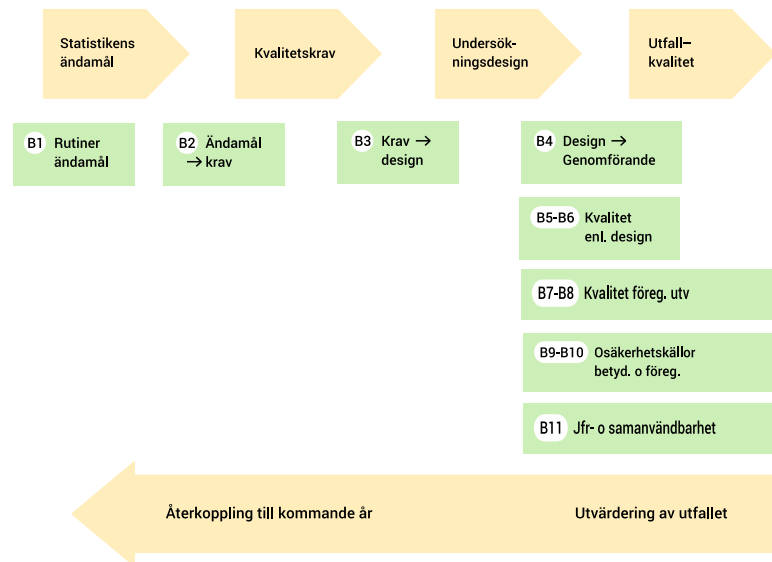
I målpopulationen för utvärderingen ingår statistikprodukter som offentliggör statistik med längre intervall än ett år emellan. Statistikprodukter ingår i utvärderingen endast det år som den officiella statistiken offentliggörs. För de frågor där det görs en jämförelse mot föregående utvärdering (B7, B8, B10) görs för dessa produkter jämförelsen med föregående offentliggörande vilket kan i förekommande fall ligga längre tillbaka än ett år.

Det cykliska arbetssättet på produktnivå

Statistikens ändamål, kvalitetskrav, undersökningsdesign och utfallet av statistikframställningen kan ses som fyra länkar i en kedja. Ändamålet ger, i princip, upphov till krav på kvalitetskomponenterna. Undersökningens design ska, i princip, vara sådan att kvalitetskraven tillgodoses. Utfallet – den

³⁸ [Föreskrifter om ändring i Statistiska centralbyråns föreskrifter och allmänna råd \(SCB-FS 2021:26\) om utvärdering av den officiella statistikens kvalitet](#)

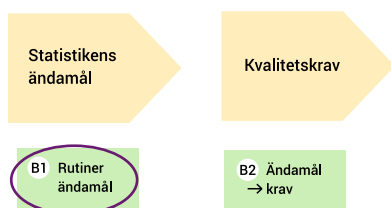
kvalitet som statistiken har – ska i princip vara enligt designen, men det kan bli något annorlunda. Huvuddragen för formulär B avseende statistikprodukt visas i Figur 3 nedan med formulärens frågenummer inlagda tillsammans med ett eller ett par nyckelord. Olika delar av figuren visas igen i vänsterspalten i anslutning till respektive tabell för att lättare koppla frågan till det cykliska arbetssättet.

Figur 3. Cykliskt arbetssätt med hänvisningar till formulär B statistikprodukt

Källa: Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet, version 3.

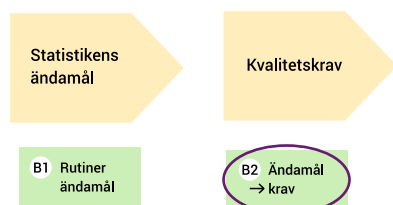
Tabellerna

Tabell B1. Rutiner för att fastställa statistikens ändamål, 2022 (totalt 318)

Finns det rutiner för att aktualisera och precisera statistikproduktens ändamål?	Andel
Ja, fullständiga rutiner	57
Ja, vissa rutiner men inte fullständiga	37
Nej	6
Totalt	100

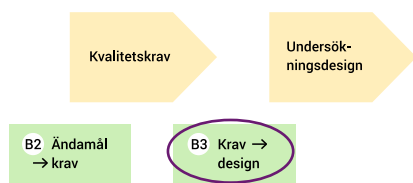
Svaren på den här frågan visar att det finns fullständiga eller åtminstone vissa, rutiner för en hög andel av statistikprodukterna för att aktualisera och precisera statistikens ändamål. Endast 6 procent, eller 18 produkter, saknar rutiner vilket är lägre andel och antal än 2021.

Tabell B2. Statistikens ändamål och kvalitetskrav, 2018–2022. Andel ja-svar i procent av totalt antal svar (totalt 318 för 2022)

Fanns kvalitetskrav (dvs. miniminivåer för kvalitetskomponenterna) formulerade, explicit eller implicit, utifrån statistikproduktens ändamål – kvalitetskrav som gällde för produkten under utvärderingsåret? (med avseende på kvalitetskomponenterna, 2018–2020)	2018	2019	2020	2021	2022
Statistikens innehåll	89	89	91	-	-
Tillförlitlighet	84	82	84	-	-
Aktualitet och punktlighet	91	92	92	-	-
Tillgänglighet och tydlighet	89	88	90	-	-
Jämförbarhet och Samanvändbarhet	85	84	87	-	-
Medelvärde för 2018–2020, allmänt för 2021–2022	88	87	89	84	95

Frågeställningen ändrades under 2021 jämfört med tidigare år. År 2018–2020 ställdes frågan om kvalitetskrav för var och en av kvalitetskomponenterna. 2021 ställdes en allmän fråga om kvalitetskrav var formulerade. 2022 förtydligades frågan igen och ytterligare svarsalternativ, ”Vet inte”, lades till. Ett medelvärde har beräknats för 2018–2020 på nedersta raden för att kunna jämföra med svaren för 2021 och 2022. Med 2022-års frågeställning har en större andel svarat ja, att kvalitetskrav fanns formulerade utifrån statistikproduktens ändamål.

Tabell B3a Kvalitetskrav och undersökningsdesign per kvalitetskomponent, 2022. Andel svar i procent av ja-svaren i fråga B2 (totalt 301)

Tillgodosåg undersökningsdesignen de ställda kvalitetskraven under utvärderingsåret när det gäller kvalitetskomponenterna, andel i procent	Ja, helt	Ja delvis	Nej	Vet inte	Totalt
Statistikens innehåll	90	9	1	0	100
Tillförlitlighet	81	16	1	1	100
Aktualitet och punktlighet	91	9	1	0	100
Tillgänglighet och tydlighet	91	8	0	0	100
Jämförbarhet och sammanvändbarhet	81	17	1	1	100

Not: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

Tabell B3b. Kvalitetskrav och undersökningsdesign per kvalitetskomponent, 2018–2022, andel ja-svar i procent av totalt antal svar (totalt 301 för 2022)

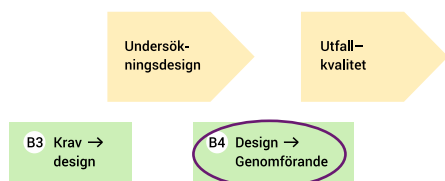
Undersökningsdesignen tillgodosåg de ställda kvalitetskraven under utvärderingsåret avseende:	2018	2019	2020	2021 Ja (helt + delvis)	2022 Ja (helt + delvis)
Statistikens innehåll	96	94	94	97	99
Tillförlitlighet	95	98	98	95	97
Aktualitet och punktlighet	99	98	98	97	100
Tillgänglighet och tydlighet	98	98	98	97	99
Jämförbarhet och Samanvändbarhet	97	97	96	97	98

Observera att resultaten för 2021–2022 är inte helt jämförbara med 2018–2020 och inte heller mellan 2021 och 2022.

Åren 2018–2020 ställdes frågan till endast de produkter som angav ja-svar till frågan i tabell B2 att kvalitetskrav var formulerade utifrån statistikens ändamål för respektive kvalitetskomponent. Svartalternativen för fråga B3 var ja eller nej.

År 2021 ställdes däremot frågan till samtliga produkter med flera svartalternativ (Ja helt, Ja delvis, Nej, Vet inte). I anslutning till frågan gavs möjlighet att lämna en frivillig kommentar.

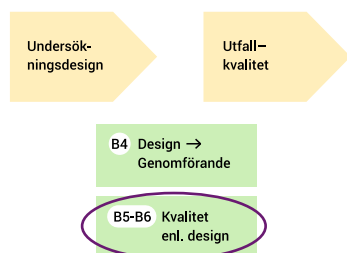
År 2022 riktades frågan återigen till endast de produkter som angav ja-svar till frågan i tabell B2 att kvalitetskrav var formulerade utifrån statistikens ändamål (totalt 301 produkter) vilket förklarar det något högre resultat jämfört med 2021. Samma svartalternativ fanns som för 2021 och möjlighet gavs att lämna en frivillig kommentar vilket utnyttjades av en 28 procent av statistikprodukterna (färre än för 2021). Hur svaren fördelas på de olika svartalternativen avseende 2022 visas tydligt i tabell B3a.

Tabell B4. Undersökningens design och genomförande, 2018–2022, andel ja-svar i procent av totalt antal svar (totalt 318 för 2022)

Följdes undersökningens design vid statistikframställningen under utvärderingsåret, andel i procent	2018	2019	2020	2021	2022
Ja	98	97	99		
Ja, helt				94	89
Ja, delvis				5	10
Nej	2	3	1	1	1
Totalt	100	100	100	100	100

Andelen produkter där undersökningens design följdes helt under utvärderingsåret 2022 har minskat med fem procentenheter jämfört med 2021 men andelen produkter där undersökningens design följdes delvis har ökat med fyra procentenheter. Eftersom det inte fanns möjlighet att lämna en kommentar är det oklart varför.

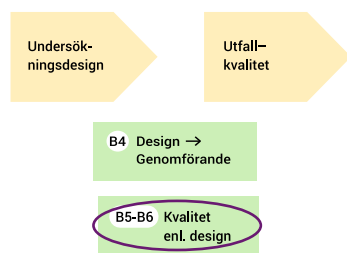

Tabell B5. Statistikens kvalitet, 2022, andel i procent av totalt 318 svar; 2021 års svar visas inom parentes

Avvek statistikens kvalitet påtagligt från målsättningen i undersökningens design under utvärderingsåret när det gäller:	Ja, till det bättre	Ja, till det sämre	Nej	Vet inte	Totalt
Statistikens innehåll	5 (5)	3 (3)	91 (92)	1 (0)	100
Tillförlitlighet	3 (4)	6 (3)	88 (92)	3 (2)	100
Aktualitet och punktlighet	3 (1)	5 (3)	91 (96)	2 (0)	100
Tillgänglighet och tydlighet	6 (3)	2 (1)	91 (96)	1 (0)	100
Jämförbarhet och Samanvändbarhet	2 (1)	2 (3)	95 (94)	1 (2)	100

Not: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

Det kan noteras att enbart, i genomsnitt, i en av tio officiella statistikprodukter förekommer påtagliga avvikelser av statistikens kvalitet från målsättningen i undersökningens design. För kvalitetskomponenterna, *Statistikens innehåll* och *Tillgängligheten och tydligheten* rapporterades flera förbättringar än försämringar medan för *Tillförlitlighet* samt *Aktualitet och punktlighet* handlar det om flera försämringar.

Tabell B6. Sammanfattande bedömning om statistikens kvalitet, 2018–2022. Andel i procent

Sammantaget, avvek statistikens kvalitet påtagligt från målsättningen i undersökningens design under utvärderingsåret?	2018	2019	2020	2021	2022
Ja	7	7	5	-	-
Ja, till det bättre	-	-	-	2	2
Ja, till det sämre	-	-	-	2	4
Nej	92	93	95	96	94
Totalt	100	100	100	100	100

Även när fler svarsalternativ infördes 2021 kvarstår trenden med en hög andel som anger att statistikens kvalitet sammantaget inte avviker påtagligt från målsättningen i undersökningens design.

Tabell B7. Större skillnader för kvalitetskomponenterna, 2022, andel i procent av totalt 318 svar; 2021 visas inom parentes

Skiljer sig statistikens kvalitet från föregående utvärdering när det gäller kvalitetskomponenterna	Ja, till det bättre	Ja, till det sämre	Nej	Inte aktuellt, första utvärdering	Vet inte	Totalt
Statistikens innehåll	12 (14)	3 (1)	81 (82)	3 (2)	1 (1)	100
Tillförlitlighet	8 (9)	4 (3)	82 (85)	3 (2)	3 (2)	100
Aktualitet och punktlighet	4 (6)	6 (3)	86 (88)	3 (2)	1 (1)	100
Tillgänglighet och tydlighet	12 (12)	1 (1)	83 (84)	3 (2)	1 (1)	100
Jämförbarhet och sammanvändbarhet	3 (8)	3 (4)	89 (85)	3 (2)	1 (2)	100

Resultatet liknar tidigare årsresultat – statistikens kvalitet skiljer sig inte åt från föregående utvärdering för över 80 procent av produkterna. Det varierar dock mellan kvalitetskomponenterna. Frågan ger även möjligheter för SAM att per kvalitetskomponent uppge om skillnaderna utgjorde förbättringar eller försämringar. Som tidigare år handlar den stora merparten om förbättringar snarare än försämringar. Och framför allt har det skett för *Statistikens innehåll* och *Tillgänglighet och tydlighet*.

Kommentarer om förbättringar avseende Statistikens innehåll talar om såväl helt ny statistik som nya tabeller och redovisningar medan kommentarer om försämringar handlar främst om olika typer av tekniska problem i produktionsystemet.

Tabell B8. Sammanfattande bedömning av jämförelsen, 2022. Andel i procent av totalt 318 svar för 2022 och 309 för 2021

	Andel 2021	Andel 2022
Sammantaget, skiljer sig statistikens kvalitet från föregående utvärdering?		
Ja, till det bättre	17	15
Ja, till det sämre	2	5
Nej	79	77
Inte aktuellt, detta är första utvärderingen för produkten	3	3
Totalt	100	100

Not: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

I stort liknar resultatet för 2022 tidigare år. Om statistikens kvalitet skiljde sig från föregående utvärdering handlar det övervägande om förbättringar med 15 procent. Det är dock värt att notera att dubbelt så många statistikprodukter anger att kvaliteten skiljde sig till det sämre.

Tabell B9. Osäkerhetskällors betydelse, 2018–2022, andel i procent av totalt 318 svar för 2022

Vilken osäkerhetskälla bedöms ha haft störst betydelse för statistikens osäkerhet under utvärderingsåret?	2018	2019	2020	2021	2022
Urval	8	7	6	9	7
Ramtäckning	11	11	12	13	12
Mätning	34	32	32	29	29
Bortfall	20	20	19	18	19
Bearbetning	10	9	12	17	19
Modellantaganden	8	9	12	13	14
Vet inte	9	11	7	-	-
Totalt	100	100	100	100	100

Not: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

Liksom tidigare år uppges osäkerhetskällan *Mätning*, som bedöms ha haft störst betydelse för statistikens osäkerhet under utvärderingsåret. Osäkerhetskällorna *Bortfall* och *Bearbetning* uppges av 19 procent av produkterna. Medan *Bortfall* har legat stabilt på denna nivå sedan 2018 kan vi se att *Bearbetning* fortsätter ökat sin andel från utvärderingen 2021 och har sedan 2018 ökat med cirka 50 procent från 10 till 19 procent. Svartalernativ "Vet inte" togs bort under 2021.

Tabell B10. Jämförelse med föregående utvärdering, olika osäkerhetskällor, 2022, andel i procent av totalt 318 svar (204 avser urval)

Har inflytandet av följande osäkerhetskällor ändrats påtagligt från föregående utvärdering när det gäller	Ja, ändrats till det bättre	Ja ändrats till det sämre	Nej	Inte aktuellt, första utvärdering	Totalt
Urval	4	1	88	7	100
Ramtäckning	1	1	95	3	100
Mätning	1	2	94	3	100
Bortfall	3	7	86	3	100
Bearbetning	6	4	87	3	100
Modellantaganden	2	1	93	3	100

Notera att svaren till frågan avseende osäkerhetskällan, urval, redovisas för totalt 204 svar eftersom det avgavs för 114 produkter i ett särskilt svarsalternativ att statistiken inte baseras på en urvalsundersökning.

Liksom fråga B7 ger mer möjlighet för SAM att nyansera avseende kvalitetskomponenter, ger även frågan B10 sådana möjligheter avseende osäkerhetskällor, jämfört med det tidigare formuläret. Nytt för 2022-års utvärdering är möjligheten att lämna en kommentar.

Omkring 9 av 10 uppger att inflytandet inte har ändrats påtagligt, vilket liknar resultaten för 2021. Där inflytandet för olika osäkerhetskällor har ändrats påtagligt från föregående utvärdering handlar det mest om förbättringar än om försämringar med undantag för bortfall där det är tvärtom. Störst andel förbättringar hittas inom bearbetning (sex procent) följt av urval (fyra procent).

Tabell B11. Jämförbarhet och sammanvändbarhet, 2022, andel i procent av totalt 318 svar för 2022

Vilken faktor bedöms ha haft störst betydelse för kvalitetskomponenten Jämförbarhet och sammanvändbarhet under utvärderingsåret?	2018	2019	2020	2021	2022
Definitioner	50	52	50	46	46
Metoder	31	25	24	21	25
Omvärldsförändringar	19	23	26	33	29
Totalt	100	100	100	100	100

Not: Avrundningar kan medföra att summeringar i tabellen inte summerar exakt till 100 procent.

Tidsserien visar på att *definitioner* är fortsatt den faktor som har störst betydelse för Jämförbarhet och sammanvändbart för statistiken, om än en något lägre andel, 46 procent, avseende 2022. Av de frivilliga kommentarerna anges problem med definitioner, klassificeringar, redovisningsgrupper och populationer som ändras över tid.

B9-B10 Osäkerhetskällor
betyd. o föreg.

B11 Jfr- o sammanvändbarhet

Återkoppling till kommande år

Utvärdering av utfallet

Official Statistics 2022, Part 2. Evaluation of the Quality of Official Statistics

English summary

According to Section 13a of the Regulation (2001:100) on official statistics, the statistical agencies (SAM) must evaluate the quality of official statistics, each within their statistical area. The evaluations for 2022 were done in accordance with Statistics Sweden's regulations and general advice (SCB-FS 2021:26) on the evaluation of the quality of official statistics. The regulated quality concept by Statistics Sweden for official statistics is of central importance for the evaluation.³⁹

The general purpose of the evaluation is to strengthen the government's ability to monitor and assess the quality of the official statistics, on an overall level. Another purpose is to enable SAM to conduct systematic reviews of the quality of the statistics and some important factors for this.

Based on the 2022 results, the quality of the official statistics has improved compared to 2021. However, the improvements are weaker than what was reported for 2021. Statistics Sweden's assessment of the development compared to 2021 by quality component, shows that:

- **Relevance** (content of statistics) has improved somewhat
- **Accuracy** has improved somewhat
- **Timeliness and punctuality** have declined somewhat
- **Accessibility and clarity** have improved somewhat
- **Comparability and coherence** remain unchanged

This year there is indication in the responses of an increased understanding with SAMs (including Statistics Sweden) in formulating quality requirements for the quality components which are an important part of the working method advocated by Statistics Sweden. Seventeen SAMs participated in Statistics Sweden's in-depth course on the subject before the self-evaluation was carried out. However, potential for improvement remains, which the latest peer review within the European Statistical System (ESS) also pointed out in 2021 with one of its recommendations. Statistics Sweden sees the need to provide directed support to certain SAMs in order to strengthen their knowledge in this regard.

³⁹ [Statistics Sweden's regulations on quality in official statistics, \(scb.se\)](https://www.scb.se/om-scb/reguleringar/2001100)

Bilden av Sverige

Sverige har 541 befolkade öar utan fastlandsförbindelse via broar. Totalt bor det 93 000 boende på dessa öar. Gotland med en befolkning på 59 625 är den ö som har störst befolkning av öarna utan fastlandsförbindelse. Men de allra flesta har en liten befolkning då 75 procent av öarna har färre än 10 invånare.

541

Befolkade öar utan
fastlandsförbindelse via broar